

(/)

🏠 (/)

> Danmark og Europa efter 1945 (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Håbets Europa i 89 billeder

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/oliekrisen>)

Håbets Europa i 89 billeder

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 2584

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/haabets-europa-i-89-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/haabets-europa-i-89-billeder)

billeder) **t** (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på

[http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/haabets-europa-i-89-billeder)

[1945/haabets-europa-i-89-billeder](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/haabets-europa-i-89-billeder)) **in** ([http://www.linkedin.com/shareArticle?](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/haabets-europa-i-89-billeder&title=)

[mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/haabets-europa-i-89-billeder&title=\)](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/haabets-europa-i-89-billeder&title=)

Lykke Friis

Håbets Europa i 89 billeder

Gads Forlag, 2019. 272 sider

Af Kaare R. Skou

Jeg husker en sektionsforside fra The Boston Globe i 1989. Der stod kort og godt '1789 -1848-1917-1989', årstallene for de store omvæltninger i Europa. Tysklandskenderen Lykke Friis har ikke billedet af forsiden med blandt sine 89 billeder fra '89, men kunne have haft det, selv om hun som udgangspunkt tilslutter sig det franske akademimedlem og ekspert i Den Franske Revolution, Francois Furet, i hans konstatering af, at der ikke i 1989 opstod en eneste ny idé i kølvandet på revolutionerne i Øst- og Centraleuropa. Faktisk affødte ungdomsoprøret i 1968 flere idéer, end den politiske og systemmæssige revolution i den kommunistiske del af Europa gjorde. 1989-revolutionen var en revolution, der pegede bagud mod en fortidig normalitet.

Lykke Friis' bog, smukt tilrettelagt, men trykt på noget irriterende tykt papir vel af hensyn til billedkvaliteten, er gennemgående refererende med talrige citater af mere eller mindre kendte historikere og politologer. Lykke Friis kunne godt i sin gennemgang af 1989, og hvad der fulgte i Europa, have vovet pelsen noget mere og draget sine egne konklusioner. Hun har den baggrundsviden, den erfaring og den indsigt i nyere europæisk politik, der gør hende til en analytiker, man gerne vil lægge øre til.

Det er interessant og tankevækkende, når hun allerede tidligt i bogen stiller spørgsmålet, om ikke det, der foregik på Den Himmelske Freds Plads i Beijing i de samme måneder, hvor det kinesiske militær med trusler om vold stoppede demonstrationer, er en vigtigere begivenhed, end det østeuropæiske sammenbrud. Det havde været endnu mere interessant, om Lykke Friis personligt ud fra viden og erfaring havde givet sit eget svar.

Sådan er det flere gange gennem hendes bog. Pænt og loyalt følger hun mainstreamopfattelsen af det kommunistiske sammenbruds historie og dets udvikling, og pænt og loyalt fremstiller hun de relevante dilemmaer og rejser de rigtige spørgsmål, men vi lades tilbage uden et eneste svar.

Tag Gorbatjov for eksempel. Lykke Friis citerer Margaret Thatcher for at sige, at her en mand, man kan indgå en handel med, mens Helmut Kohl i næsten samme åndedrag siger, at også Goebbels forstod sig på PR. Når to af den vestlige verdens konservative topledere så så forskelligt på Gorbatjov er der tale om en spændvidde, som skriger efter en forklaring.

Er den så simpel, at Vestens uvidenhed om Sovjetunionen i almindelighed og tænkningen i Kreml i særdeleshed var monumental. Trods CIA og alle andre efterretningstjenester inklusive vores eget FE, som der postes milliarder af skatte kroner i for vores sikkerheds skyld, er de i virkeligheden en flok videnskabsmæssige ignoranter og analytiske amatører, der tegner fantasifulde skræmmebilleder i deres periodiske trusselsvurderinger for at sikre sig, at næste års bevilling i hvert fald ikke bliver mindre. Det skulle i så fald ikke være den eneste gang, at CIA har lokket vores politiske systemer ud på en meningsløs og risikabel mission. Bare som eksempel tag Irakkrigen.

Det kunne være interessant, om Lykke Friis havde benyttet lejligheden til at gøre sig overvejelser over, hvad der ville være sket i Rusland, hvis Vesten massivt politisk og økonomisk var gået ind med støtte til Gorbatjov. Ville vi så i dag have stået med et socialdemokratisk Rusland i stedet for med Putins korrupte nationalistiske og oligarkiske skindemokrati? Havde hæren spændt ben, havde den

privilegerede klasse af kommunistiske funktionærer gjort oprør – og havde de magt til at kunne gennemføre den kontrarevolution, som Jeltsin alt for let iscenesatte i mangel af international støtte til Gorbatsjov?

Bogens to centrale kapitler er en række af dagbogsbilleder i tekst og fotos af begivenhederne i 1989-90. Ikke Lykke Friis' dagbog, men de centrale, dominerende vestlige nyhedsbureauers dagbog. Det er velskrevne sider med mange sigende detaljer og vel kan nogle af dem være nye, men i det store og hele er de kun nødvendige for at vise, at her handler mennesker, der dag efter dag er i tvivl om, hvilken verden de vågner op til næste morgen.

Der er ingen plan hverken i øst eller vest for begivenhederne. Når dominobrikker vælter, er det i en forudsigelig rækkefølge. Her er der ikke tale om dominobrikker på linje, men spredte brikker ud over spillepladen, der bare vælter, og hvor rækkefølgen er vilkårlig og i grunden ligegyldig – resultatet er det samme.

Alt efter temperament kan man være ligeglad med datoerne, fordi resultatet ville have været det samme med andre datoer – eller man kan gå op i det vigtige i for eftertiden at have dokumenteret, hvor hurtigt og kaotisk østblokkens sammenbrud var. Jeg hører nok blandt dem, for hvem disse begivenheders rækkefølge i blot et lidt længere tidsperspektiv er af underordnet betydning.

Det afsluttende kapitel af den egentlige bog fortæller om et desillusioneret Europa uden pejlemærker. Igen med citat på citat – og med konstateringen af, at flere ungarere har forladt landet, efter at Victor Orban er blevet premierminister end efter opstanden i 1956. Det meste af Østeuropa trues på grund af udvandring af at udvikle sig til en tilstand af demografisk ørken.

Og i Europa kulisse befinder sig en uberegnelig chauvinist som Donald Trump og et Kina, der kun kender én vej: Fremad. Som den franske historiker Francois Furet fortæller, så har Vesten aldrig forestillet sig, at der kunne eksisterer andre vindermodeller end kombinationen af markedsøkonomi og demokrati. Kina er ved at vise os, at det er et falsum.

Lykke Friis skal roses for sin epilog – et kapitel som burde findes i alle bøger, som søger at skabe et overblik over en kortere eller længere tidsperiode. Overskriften til kapitlet er 'Hvad blev der egentlig af dem? – 1989-aktørerne efter stjernestunden'. Her er på få linjer i alfabetisk rækkefølge regnet op, hvor de personer, der er hovedpersoner i bogen, befinder sig i dag. I det hele taget skaber Lykke Friis med 'Håbets Europa' overblik, og det er det, der giver bogen dens værdi.

[Historie-online.dk, den 11. september 2019]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/oliekrisen>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

DE RØDE FLERTAL

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/de-roede-flertal>)

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/samfundsplanlaegning-i-1950erne>) (<http://www.historie-online.dk/boger/hvorhen-europa>)